

Refleksije

Še o realizmu v slovenski politiki

V zadnjem zvezku „Sodobnosti“ je Ruda Jurčec v uvodnem članku „Realizem v slovenski politiki“ razvil niz dobrih in pravilnih misli o zgrešenem političnem sistemu, ki je tako medlo in zavoženo oblikoval vse naše dose-danje narodno življenje, da je danes ta dan prav vse naše politično udejstvo-vanje v hudi krizi, iz katere večji del našega naroda ne vidi še nobenega izhoda, nobene pravilne in življenjsko plodne rešitve za bodočnost. Zato je prav, da se primemo za glavo, da si najprej pošteno in brez slepomišljenja na desno ali na levo izprašamo vest, se razgledamo z novimi očmi po naši preteklosti, jo presodimo, pretaknemo njene napake; prav je, da se z voljo za nova, boljša dejanja iskreno in globoko zavemo slabosti in zmot iz dose-danjega življenja; pripravljeni za nov zagon, moramo pravilno poznati in-ventar naše preteklosti.

Rad priznam z Jurčecem, da realizem v slovenski politiki preteklih in polpreteklih let sploh ni bil realizem, temveč fantastično skrotovičen sklobek svetovnonazornih zagrizenosti, svetovnonazorne demagogije, nesamostjnosti in plahosti v presojanju odločilnih in življenjsko važnih vprašanj, pomanj-kanja časti, ponosa in zavesti enotnosti, kadar je šlo za vprašanja vsega na-roda, pa pohlevne malenkostnosti in klavernega kompromisarstva povsod, kjer bi bilo treba izreči moško in jasno načelo in trdovratno vztrajati pri njem. Jurčec je segel še globlje ter pravilno pokazal nekatere vzroke, nekaj okoliščin, ki so krive te prav čudaške nerealnosti v dosedanjem političnem življenju Slovencev. Z analizo vseh poglobitvinih negativnih plati te politike je hkratu nakazal, čeprav še neizčrpno, tudi nekaj smernic za bodočo slo-vensko politiko, ki mora v nasprotju s preteklo biti realna. —

Vprašanje po realni politiki v našem narodu se mi zdi važno, pereče in kočljivo. Kočljivo zaradi pojma „realizem v politiki“, ki je na prve oči tako nedoločen kakor beseda „realizem“ sama, ki skoraj vsakemu pomeni kaj drugega.

Kakšni naj bi bili znaki realizma bodoče slovenske politike? Priznam, da jih iz Jurčevega članka ne morem razbrati dovolj jasno. Jasnost pa je v teh vprašanjih prvi pogoj, zlasti kadar gre za „realizem“ v tako realni in življenjski stvari, kakšna je politika. V reševanju teh vprašanj se mi zdi, da ne sme iti le za logično mišljene dedukcije ali kakršnekoli apriorne zgradbe, ki bi ne stale na trdnih tleh dejanskega življenja, kakršno v teh časih je. Odmislimo si iz slovenske politike vse tiste negativne strani, ki jih je pravilno pogodil Jurčec. Ali potem že imamo realno slovensko politiko, ki naj bi res učinkovito oblikovala naše življenje v sedanjosti in še bolj v bodočnosti? Mislim, da ne. Vsaj predstavljati si je ne morem. In če se vprašam, zakaj si je ne morem predstavljati, pridem do zaključka, da mi manjka nemara nekaj bistvenih potez in odnosov, nekaj nepogrešljivih ostrih distink-cij, ki jih moram videti, če naj dojamem realnost in življenjskost političnega dogajanja pri kateremkoli narodu.

Iz dveh stavkov, ki jih beremo v Jurčevem članku, namreč: „V po-litiki te dobe (t. j. devetnajstega stoletja) je vse polno skokov in preobratov,

ki nikakor niso pogojeni po modrosti politične taktike ali pa po previdnosti političnega oportunizma“, in pa: „Dolžnost vsakega vestnega in resnega politika pa bi bila, da se ob tem spoznanju ne odcepi od realnega političnega ustvarjanja, ki so mu meje podane z zakoni in političnimi oblikami“, bi nemara utegnili razbrati, da je realizem v politiki istoveten s politično taktiko, političnim oportunizmom, politično zvitostjo in prebrisanostjo, z ustvarjanjem, ki so mu meje podane z zakoni in političnimi oblikami, sploh s tem, čemur ponavadi pravimo „praktična politika“. Taka politika je res realna (včasih še prehudo) in dvomim, da bi se bilo Slovencem pritoževati nad pomanjkanjem takega „realizma“ v politiki. Res je v političnem udejstvovanju neobhodno potreben tudi ta realizem, a če ga ne nosi globlji realizem jasnih, prečiščenih, življensko pravičnih in plodnih idej, tedaj ta vrhnji realizem zmerom okosteni v prazno politično rutino, ki so ji smoter le še osebne koristi ali kvečjemu gola oblast posameznika ali stranke.

Prav ima Jurčec, ko trdi, da so se pri Slovencih vsa važna politična vprašanja ponavadi izmaličila v zagrizeno svetovnonazorno demagoštvo, ki ni bilo prav nič politično. S tem pa kajpak še zdaleka ni rečeno, da bi bila realna politika sploh mogoča brez stranke, strank ali recimo skupin brez dobrega in jasnega programa, brez politične doktrine in ideologije, sloneče na takem ali drugačnem svetovnem nazoru. Politično nadarjen voditelj v praktični politični borbi sicer ne bo doktrinar, ideolog, marveč bo znal uvidno popuščati, sklepati kompromise, zveze z nasprotniki, v skrajnem primeru celo ravnati brez ozira na ideologijo skupine, ki jo vodi, v bistvu pa bo vse njegovo politično dejanje in nehanje vendarle navdahnjeno od načel in idej, za katere se bori, da jim izvojuje zmago; in čim pravilnejša, silnejša so ta načela, čim nesebičneje bo politik v njihovi službi, tem verjetnejši bodo uspehi.

Zakaj nevzdržno hira in propada nekoč tako krepka, zanosna in mogočna politika radikalne stranke v Franciji, ki je dolga desetletja oblikovala obraz svoji domovini? Ali zaradi pomanjkanja praktičnih politikov, talentov v realni politični borbi? Nemara zaradi pomanjkljive organizacije? Ne. Dovolj politično nadarjenih mož imajo še danes francoski radikali in njihovi politični „cadres“ v francoski provinci so še danes sila, ki jo radikalom zavidajo vse druge stranke. In vendar radikali dandanes životarijo, se ne premaknejo z mesta, ne oblikujejo sodobnega političnega življenja v Franciji, kakor so ga oblikovali pred tridesetimi, štiridesetimi leti. Ker je jedro njihovega političnega udejstvovanja, ker je njihova doktrina, svetovnonazorna in socialna ideologija danes ta dan mrtva in pokopana. Še stoje politiki, veliki taktiki, še stoji organizacija, a življenjskega živca, vrela, ki oživlja, ni več.

Nemara iz tega edinega primera, ki bi ga ne bilo težko dopolniti še z nešteti drugimi, lahko pravilno sklepamo, da je odločilna realnost v politiki istovetna s svojevrstnim pojmovanjem človeka, sveta, odnosov med ljudmi in njihovega dela. Osnovni realizem v politiki so ideologije, ki praktični politični taktiki dajejo smer, zagon, prepričevalnost in naposled edino upravičenost. Odnos med ideologijami političnih skupin in njihovimi političnimi taktikami je skoraj isti kakor med religijami in konfesijami. Kar daje konfesijam življenje, učinkovitost in notranjo prepričevalnost, to so religije. Religija je življenjski živec konfesije, kakor je ideologija življenjski živec politične stranke in vse njene taktike; konfesija brez religije je sicer lahko

mogočna, a zmerom mrtva, okostenela organizacija, kakor sta stranka in ves njen realizem v politiki brez žive ideologije mrtva, okostenela zgradba brez življenjske plodnosti. Konfesija je potrebna, a religija je globlja realnost, ker konfesija iz nje črpa življenje; stranka, organizacija, realna politika in vsa njena taktika so potrebne, a ideologija je globlja politična realnost, ker vsej organizirani nadstavbi šele vdihava življenje, šele daje upravičenost.

Tako neutajliv je ta odnos nadrejenosti in podrejenosti teh dveh realizmov v politiki, da v izrednih, hudih časih, v dobah, ko človeštvo preživlja krize, obvlada vse politično življenje ne stranka in njena politična rutina, marveč ideologije in ideologi, ki jim pravimo revolucionarji, ker so za svojo ideologijo pripravljeni vsak čas dati svoje življenje. Brez tega realizma bi se dejanje in ravnanje ljudi usmradilo v neplodnih zastojih in hiranjih. Mimo tega priča geneza vsake politične stranke, ki je kdaj plodno gibala življenje, da se je zmerom porodila iz jedra ideologov, iz skupine ljudi, ki so bili prežeti z nekimi spoznanji do one stopnje, ko se spoznanje prelevi v takoimenovano „idée force“, „idée motrice“, in poseže v tok vsakdanjega življenja.

In če se danes razgledamo po življenju slovenskega naroda in se vprašamo: kakšnega političnega realizma nam je predvsem treba v današnjih časih prevrednotenja vrednot, ali realizma taktične modrosti in previdnosti političnega oportunizma ali realizma življenje oblikujočih ideologij, ki po spoznanju utegnejo biti tako silne, da bodo že vendar enkrat ustvarile v našem življenju krvavo nam potrebni radikalizem v politiki, ki ga tudi revolucionarnih dejanj ni strah, se mi zdi, da odgovor ni težak. Snovanja kakršnihkoli strank, ki bi jih bila le politična taktika in kakršnokoli „realno politično udejstvovanje, ki so mu meje podane z zakoni in političnimi oblikami,“ se mi zdi jalovo, če naj bi danes pomenilo vse naše politično udejstvovanje. Enotna politična skupina, ki bi družila ljudi neglede na njihov svetovni, zlasti pa socialni nazor in bi ji bil ves program izčrpan le v borbi za slovenstvo, se mi zdi neresen poskus, ki v življenju ne bo nikoli uspel. In tako se mi zdi, da je resnični globlji realizem v današnjem slovenskem političnem življenju res šele v povojih, to se pravi, pri onih skupinah mladih ljudi, ki si danes nemara šele ustvarjajo svoje ideologije, ki se v sebi bore za prečiščenje ideologij, ki nemara tem ideologijam grade tudi že organizacije za praktično borbo, ki pa danes, če so res radikalne, seveda ne morejo snovati drugje nego globoko pod površino. In le enega bi si želel: da bi te nove ideologije, te mlade organizacije, če so, naše nosilce, ki bi bili etično tako globoki, silni in neomajni, kakršni morajo biti nosilci ideologij in organizacij v hudih, prevratnih časih. Potem nas ni treba biti strah za realizem v slovenski politiki.

S. Leben.

Iz naših listov

„Slovenčev“: Ne! — Za vstop Rusije v Zvezo narodov je v Ženevi glasovalo 38 držav; sedem držav se je glasovanja vzdržalo; odsotni so bili zastopniki štirih držav; proti vstopu so glasovale Švica, Portugalska in Nizozemska. In če bi imel v Ženevi glas zastopnik ljubljanskega „Slovenca“, glasila vernega slovenskega itd., bi se bil tem trem državam pridružil kajpak